

SUTNARBOOKS

Mazel tov!

Tereza Piskláková

Předmluva

Praha, 27. březen 2022
25. adar II 5782

Vážené čtenářky a vážení čtenáři,

do rukou se Vám dostává kniha unikátních ilustrací velmi talentované výtvarnice Terezy Pisklakové, jejímž cílem je představit obřady životního cyklu, které doprovázejí život židovského člověka od jeho počátku až k jeho konci jakožto přechodové rituály, jež dávají pevný životní rámec a pomáhají vyrovnat se s důležitými životními změnami. Podle židovské tradice je člověk Božím partnerem v díle Stvoření a měl by proto svůj život naplnit *ma'asim tovim*, dobrými skutky. Každý obřad v tomto smyslu slouží jakožto pomyslná příčka na žebříku vedoucím ke Stvořiteli.

Velkým požehnáním každého člověka vykonávajícího rabínské povolání je doprovázení lidí při těchto radostných i smutných událostech. Je mi vždy velkou ctí být přítomen při obřadu *brit mila*, který se skládá z rituálního obřezání a pojmenování malého židovského chlapce, a obřadu *simchat bat*, při kterém dochází k udělení jména malé židovské dívky. Tyto obřady jsou nádhernou oslavou dechberoucího potenciálu nového života přicházejícího na svět. Neméně krásná je možnost připravovat židovskou dívku k *bat micva* a židovského chlapce k *bar micva*, důležitým obřadům, při kterých je oslavováno dosažení náboženské dospělosti mladého člověka. Je vskutku fascinující vidět, jak se z malého dítěte stane samostatně myslící lidská bytost, která získá schopnost rozlišovat dobré od zlého. Stará židovská moudrost říká, že z každé lidské bytosti vychází světlo, které ji spojuje s nebesy. Když jsou dvě lidské duše předurčeny k tomu, aby byly spolu, jejich světelné paprsky se spojí dohromady a jediné světlo vychází z jejich spojeného bytí. Obřad, při kterém k něčemu takovému dojde, se jmenuje *chupa*, tedy stejně jako baldachýn, pod kterým se nachází snoubenci během svatebního obřadu.

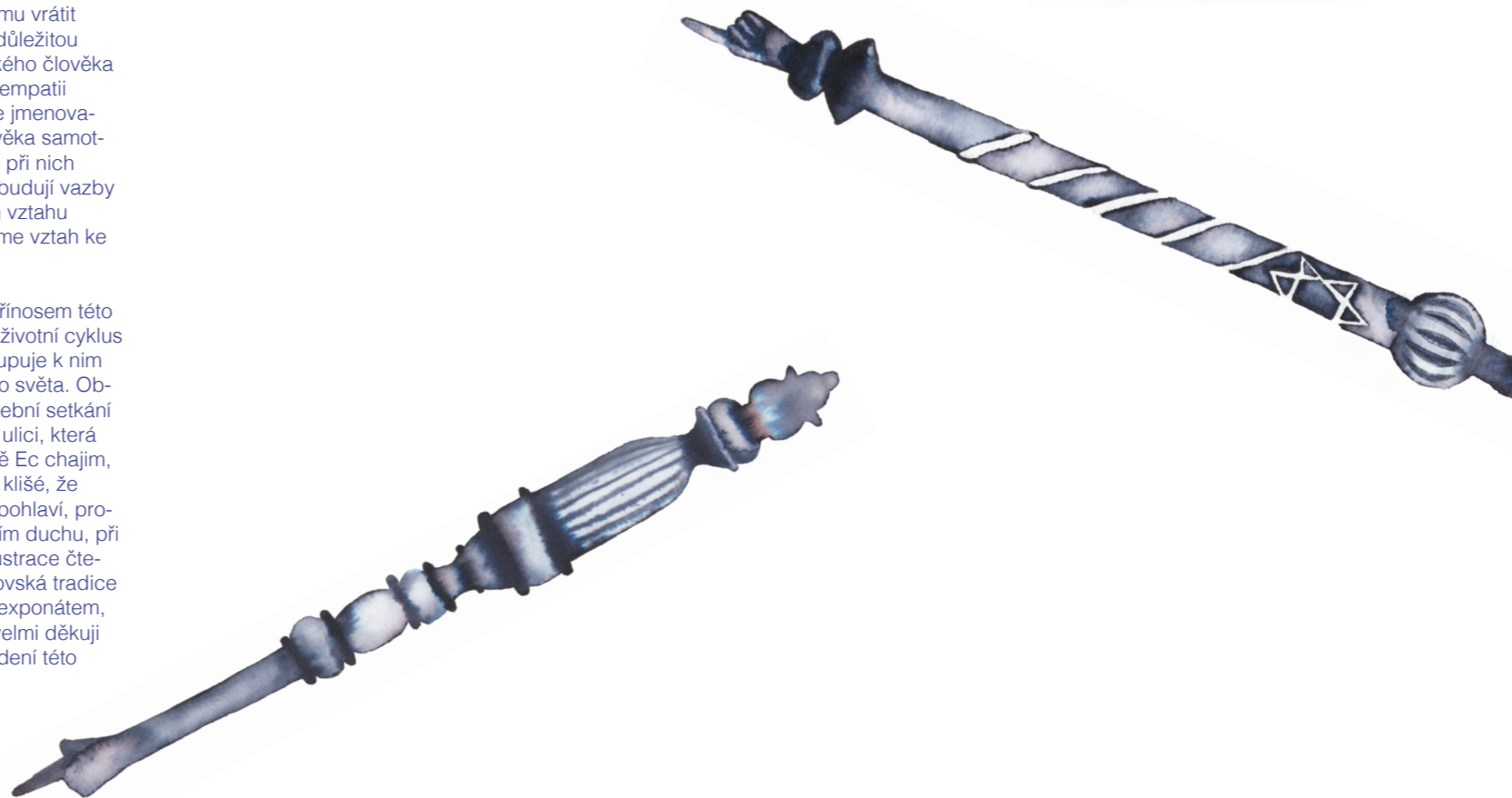
Při všech zmíněných obřadech si jejich účastníci vzájemně přejí hebrejsky *mazal tov* nebo v jidiš *mazel tov*, což ve volném překladu do češtiny znamená ani tak „hodně štěstí“, ale spíše „blahopřeji“. V mystické tradici slovo *mazal* popisuje kořen duše lidské bytosti, který se ve své většině nenachází v lidském těle, ale na nebesích u Stvořitele. V důležitých okamžicích se ocitáme ve spojení s tímto tajemným zdrojem síly. Pokud jste někdy

zažili moment, ve kterém jste cítili nenadálou inspiraci nebo úžasný klid, pak víte, o čem mluvím. Když někomu říkáme *mazal tov* nebo *mazel tov*, přejeme mu tak, aby mu důležitý okamžik v životě přinesl sílu a požehnání od Stvořitele. Účastnit se všech těchto radostných rituálů je pro židovského člověka *micvou*, respektive náboženskou povinností a zároveň dobrým skutkem.

K obřadům životního cyklu se však řadí i ten, při kterém nikdo nikomu *mazal tov* nepřeje, a tím je *levaja*, což je hebrejské pojmenování pro pohřeb. Ačkoliv jde o smutnou událost, židovská tradice učí, že účast na ní je tou největší *micvou*, protože zatímco přítomnost na ostatních rituálech je možné oplatit, *levaja* je službou člověku, který prokázané dobrodiní již nikomu vrátit nemůže. Přesto je však splnění této *micvy* důležitou službou pro pozůstalé, kteří se úmrtím blízkého člověka stávají *avelim* neboli truchlícími a potřebují empatii a podporu svého okolí. Vidíme, že každý ze jmenovaných obřadů nemá jen velký smysl pro člověka samotného, ale také pro celou komunitu, která se při nich shromažďuje. Obřady životního cyklu totiž budují vazby mezi lidmi a učí nás tak, že prostřednictvím vztahu v lidech skrytých božským jiskrám nacházíme vztah ke Stvořiteli.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že velkým přínosem této knihy je, že židovské obřady doprovázející životní cyklus nepojímá jako záležitost minulosti, ale přistupuje k nim jako ke zcela normální součásti současného světa. Obsahuje například ilustraci zobrazující modlitební setkání v nejmladší pražské synagoze v Jindřišské ulici, která patří pražské progresivní židovské komunitě *Ec chajim*, v níž působím jako rabín. Kniha také rozbíjí klíše, že z *Tóry* mohou číst pouze osoby mužského pohlaví, protože zobrazuje obřad *bat micva* v egalitárním duchu, při kterém z *Tóry* čtou také dívky. Nádherné ilustrace čtenáře vybízí k tomu, aby si uvědomil, že židovská tradice není nějakým zakonzervovaným muzejním exponátem, ale životem pulzujícím organismem. Za to velmi děkuji Tereze Pisklakové a přejí jí *mazel tov* k uvedení této inspirující knihy.

Váš,
Rabín David Maxa

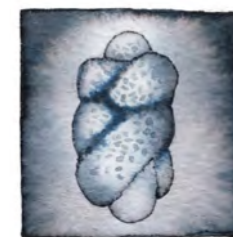
Bar/Bat micva

Bar micva, doslova syn příkazu, tzn. ten, na něhož se vztahuje povinnost dodržovat Zákon. Jedná se vlastně o označení chlapce, který dosáhl 13 let věku a jednoho dne a z náboženského hlediska se stal zodpovědným za své jednání. Chlapec se začíná plně podílet na veřejném náboženském životě. Jde o dosažení duchovní dospělosti, kdy je daný chlapec povinen plnit všechny své náboženské povinnosti a je započítán do *minjanu*. Výraz *bat micva*, doslova dcera příkazu, označuje náboženskou dospělost dívek po dovršení 12 let a jednoho dne. Označení *bar micva* se z pohledu pozdějšího vývoje vztahuje ke dvěma oblastem. Zaprvé musíme daný termín chápat jako dosažení určitého věku náboženské dospělosti, za druhé je tak označována příslušná ceremonie, jež se vyvinula později.

V době *Talmudu* neexistovaly zvláštní obřady, které by slavnostně označovaly, že chlapec dosáhl věku 13 let. Jako nový dospělý byl začleněn do obce a byl automaticky oprávněn se podílet na funkcích z nichž byli vyloučeni všichni nezletilí. Podle některých badatelů se objevují první ověřitelné zmínky o konání ceremonie jako takové až ve 13. století. Z té doby pochází i zmínky o vyvolání k *Tóře*. V 16. století je zaznamenáno konání slavnostní hostiny o šabatovém odpoledni a *draša*, učený výklad, vedená chlapcem a představující jeho kompetence k *Tóře*.

Bar micva Bat micva

Samotný obřad předchází roční nebo několikaměsíční příprava a studium, které chlapec nebo dívka chystající se na své vlastní *bar/bat micva* absolvují. Příprava souvisí se studiem a pochopením *Tóry* a židovské kultury a objasněním dodržováním *micvot*. Chlapec se začne učit nasazovat *tfilin* a modlitební řemínky. Dívka se může zaměřit na *micvot* určené ženám, jako je zapalování *šabatových* svícnů, pečení *chaly* nebo *taharat ha-mišpacha*, rituály rodinné čistoty související s měsíčním cyklem ženy. V některých liberálních komunitách se ale i dívka učí navlékání *tfilin* a *talitu*, modlitebního pláště.

Místem konání obřadu *bar/bat micva* bývá nejčastěji synagoga, v Izraeli bývá ceremonie často pořádána u Západní zdi. Při bohoslužbě se sejde rodina a přátelé, aby byli svědky prvního předčítání dívky nebo chlapce ze svitku *Tóry*. *Bar/bat micva* dítě je vyvoláno, aby recitovalo požehnání před a po čtení *Tóry*. Tato *alija*, vyvolání, symbolizuje nové zapojení dítěte v židovské komunitě. Dítě může zpívat celé nebo pouze část týdenního čtení *Tóry*, které je rozděleno do sedmi částí. Další možností textu je zpívání *haftary*, ta označuje úsek z prorocké knihy, jenž je v synagogách obřadně čten při šabatové, sváteční nebo postní bohoslužbě. Některé děti se ujmou jedné nebo více částí bohoslužby. Dítě může přednést i vlastní projev, který je také ideální příležitostí k oznámení jeho „projektu *micva*“ a poděkování rodičům, rodině a přátelům. Projev může zkoumat myšlenku z týdenní části *Tóry* nebo jakoukoliv jinou myšlenku ze svitku, která je pro dítě důležitá i v jeho vlastním životě.

Projekt *micva* může být něčím, co pomůže ostatním, jako je charitativní akce, která podpoří židovskou tradici *šachu*, tradici laskavosti, nebo to může být individuálnější *micva*, jako je každodenní modlitba.

Od počátku 13. století se stalo zvykem, že otec, jehož syn právě prošel obřadem *bar micva*, pronese požehnání, v němž vyjadřuje svoji úlevu z toho, že je osvobozen od potrestání za přestupky svého dítěte.

Moderním zvykem v některých komunitách je házení sladkostí na konci obřadu po *bar/bat* chlapci či dívce. Při házení laskomin rodina a přátelé radostně pronášejí „*Mazel tov!*“. Sladkostmi se symbolicky přeje „sladký“ život, který má dítě prožívat se svým vstupem do dospělosti.

I když je obřad *bar/bat micva* obrovským mezníkem v životě židovského dítěte, nikdy by na něj nemělo být pohlíženo jako na „absolvování“ judaismu, ale spíše za jasný začátek živého a naplňujícího židovského života.

Tradice oslavy nebo večírku po skončení obřadu je poměrně moderní. Rodina a přátelé se sejdou a společně oslavují, zpívají a tancují. Snad na každé židovské oslavě zazní hebrejská lidová píseň *Hava nagila*, doslova „Radujme se“.

Na oslavě se také předávají dárky *bar/bat micva* dítěti. V mnoha rodinách se stalo zvykem darovat peněžní dar na charitu podle výběru *micva* projektu, nebo přidat peníze do fondu na vysokou školu dítěte.

Bat micva je v podstatě moderní termín, neboť dívky a ženy se v minulosti a dnes dle tradičního judaismu nepodílejí na veřejném náboženském životě. Za první ceremonii *bat micva* považujeme obřad v Americe z roku 1922, kdy se „dcerou příkazu“ stala Judith Kaplan Eisenstein, nejstarší dcera rabína Mordechaje Kaplana. Obřady *bat micva* jsou nyní běžnou součástí konzervativní, reformní a rekonstrukční větve judaismu.

„Muž je zodpovědný za svého syna jen do věku 13 let. Poté musí říci: „Požehnaný je ten, kdo mě nyní zbavil odpovědnosti za tohoto chlapce.“

(Berešit raba 63:10)

Mojžíš

„Deset slov“, odtud ekvivalentní řecký výraz „*dekalog*“, desatero. Desatero přikázání představuje základní morální příkazy, v nichž je zhuštěn Zákon Boží. Podle tradice se darování Desatera Izraeli odehrálo sedm týdnů po odchodu z Egypta. Bůh si k sobě na horu Sinaj zavolal Mojžíše a předal mu na kamenných deskách vytesané zákony – povinnosti vůči Bohu a vůči druhému člověku, podle kterých měl žít vyvolený národ.

Prvních pět přikázání, která byla vyryta na první desce, shrnují povinnosti člověka k Bohu, druhých pět přikázání představují správné vztahy mezi lidmi.

1. Já jsem Hospodin
2. Nebudeš mít jiného boha mimo mne
3. Nezneužiješ jméno Hospodina
4. Pamatuj na šabat, den odpočinku
5. Cti svého otce a matku
6. Nezapomeneš
7. Nezcizoložíš
8. Nepokradeš
9. Nevydáš křivé svědectví
10. Nebudeš dychtit

Tóra

V judaismu je *Tóra* podstatou božského zjevení Izraeli, židovskému lidu. Svitek *Tóry*, *sefer Tora*, obsahuje všech Pět knih Mojžíšových, které jsou čteny během židovských bohoslužeb. Jedná se o pergamen, sušenou a hlazenou kůži zvířete, které je v *Tóře* označena za čistou. Vzhledem k tomu, že žádná zvířecí kůže není dostatečně dlouhá, píše se *Tóra* na svitek po dílech, které jsou posléze k sobě ručně sešity vláknou ze šlach čistých zvířat.

Svitek je psán specialistou, známým jako *sofer*, doslova písař. Jedná se o muže zbožného a vzdělaného, který před každým psaním musí navštívit *mikve*, rituální lázeň. Svoji práci považuje za posvátný úděl a před každým psaním pronese recitaci *Šema*, jedné z nejdůležitějších židovských modliteb a vyznání víry judaismu. Na pergamen je psáno speciálním inkoustem, jenž musí být zcela černý a musí dlouho vydržet, aby nedocházelo ke stírání písmen při rolování celého svitku.

Psacím nástrojem bývá nejčastěji husí či krůtí brk. Text *Tóry* se píše ve sloupcích. Každý sloupec obsahuje minimálně 40, ale ne více než 50 řádků. Na jeden list připadají čtyři nebo pět sloupců vedle sebe. Sloupce a řádky musí být stejné, slova nemohou být přerušována. Proto dochází v některých případech k prodlužování písmen, například na konci řádku. Při psaní se *sofer* opírá o vzorový text zvaný *tikun*. Vyskytne-li se během psaní chyba, u níž není možná oprava, musí se takový svitek pohřbit.

Oba konce svitku jsou navinuty na dřevěné sloupce zvané *ecej-chajim*, neboli stromy života. Studium *Tóry* je základní povinností každého praktikujícího věřícího. Zahrnuje studium *Talmudu*, soupis rabínských diskusí, týkajících se židovského zákona i *Tóry*.

Be-rešit, doslova „na počátku“. Hebrejský název první z Pěti knih Mojžíšových, obecně známé jako *Genesis*. *Berešit* vypráví o mýtickém pojetí nejstarších dějin lidstva. Začíná stvořením světa a prvních lidí, Adama a Evi. Dále obsahuje příběhy jako je Noe a potopa, Kain a Ábel, Babylonská věž, Sodoma a Gomora, obětování Izáka a nebo vznik dvanácti izraelských kmenů.

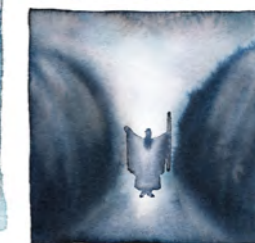
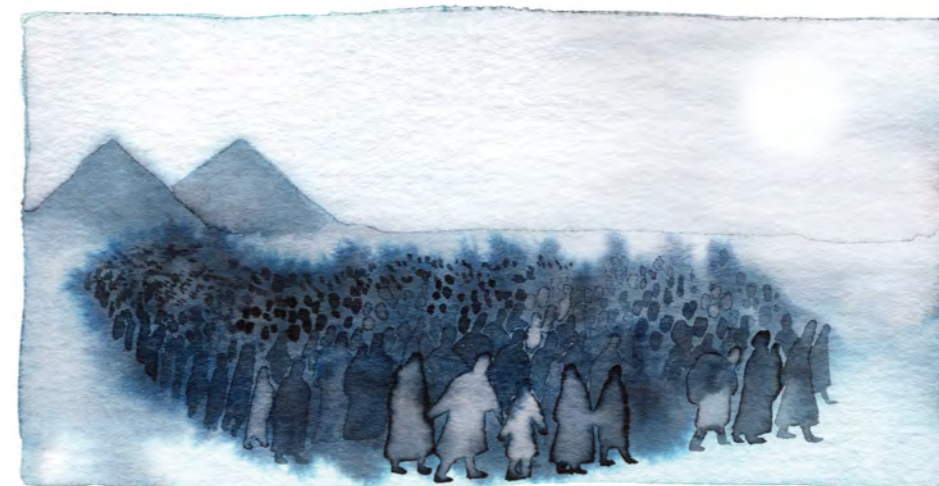
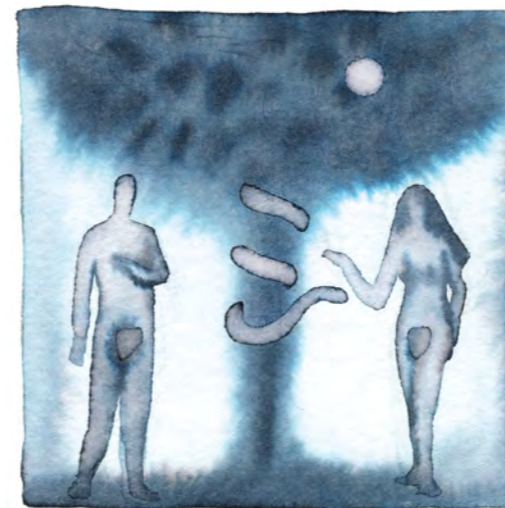

Hebrejské označení *Šemot*, dosl. „jména“, je označení druhé knihy z Pěti knih Mojžíšových, která je v křesťanském světě známá pod názvem *Exodus*. Vypráví o útisku a otroctví Izraelitů v Egyptě, o hrůzných deseti ranách egyptských, jež umožní odchod Izraelitů z Egypta pod vedením Mojžíše, kterého nechá Hospodin spolu s pronásledovanými Izraelity projít skrze Rákosové moře, zatímco se jejich pronásledovatelé utopí. Popisuje čtyřicet let putování pouští na cestě do zaslíbené země a přijetí desatera na hoře Sinaj.

Va-jikra, *Leviticus*, je třetí Mojžíšovou knihou. Název *Leviticus* pochází z řeckého slova *leuitikus*, vztahující se k Levitům, jednomu z dvanácti Izraelských kmenů. Text třetí knihy se zaměřuje především na židovské náboženské a kultovní zákony týkající se právě kněžského kmene Levi. Dočteme se o zákonech přinášení obětí, o rituální způsobilosti - čistém a nečistém, o praktických příkazech regulující obětní a kultovní řád v chrámu.

Hebrejský název čtvrté knihy *Tóry* je *Ba-midbar*, „na poušti“, nebo také známé pod názvem *Numeri*. Vypráví příběh o sčítání lidu a přípravách na další putování. Vypráví o cestě ze Sinaje do Moábu, o vyslání zvědů a jejich zprávě, o stěžování si lidu a potížích během cesty Izraelitů přes poušť. Do těchto příběhů je včleněno značné množství právního materiálu.

Deuteronomium, hebrejsky *Devarim*, je poslední knihou *Tóry*. Příběh pokračuje vyprávěním o východu Izraelitů z Egypta a jejich putování přes poušť do zaslíbené země. Dočteme se zde o Mojžíšově poslední promluvě k izraelskému lidu, než zdálky spatří zaslíbenou zemi a následně zemře na hoře Nebo. Hlavním obsahem knihy je opakování, co se událo na cestě a připomíná znovu celý Zákon.

Nástavce na *Tóru*, hebrejsky *rimonim*, se nasažují na vyčnívající horní konce navíjecích tyčí svitku. Nejčastějším materiálem nástavců je stříbro, méně často se vyskytuje měď a její slitiny.

Štít na *Tóru*, hebrejsky *tas*, patří k ozdobám svitku *Tóry* a je řetízkem zavěšován na přední stranu zahaleného svitku. V ploše štítu bývá umístěna schránka na výměnné destičky s názvy svátků. Ikonografické prvky výzdoby vycházejí z biblických témat – nejčastějším motivem bývá dvojice lvů, strážících mezi sebou desky desatera.

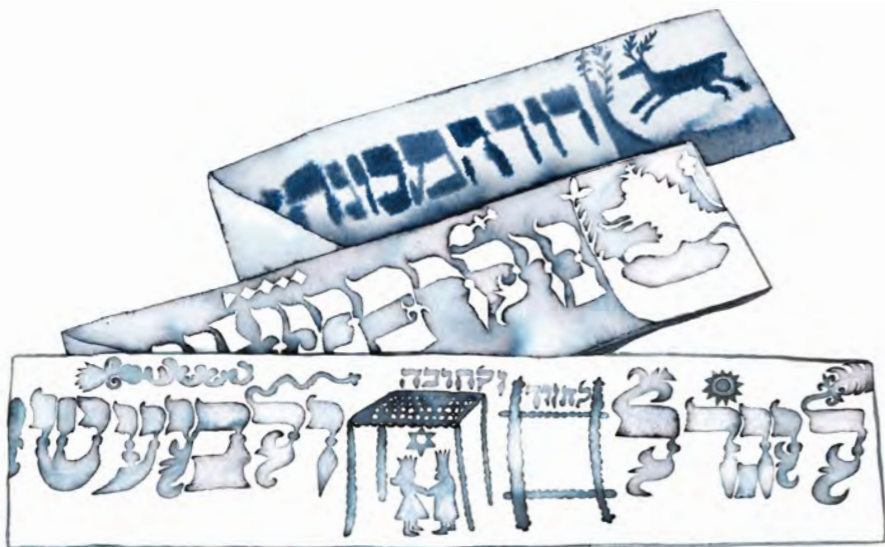

Povijanem se ovinuje dokola svitek *Tóry*, který je tak zabezpečen proti rozvinutí. Je to obvykle úzký pás tkaniny, dlouhý až několik metrů. Některé povijany vznikly rozstřiháním a sešitím pleny, do níž byl židovský chlapec zabalen při obřizce. Po obřadu byla plena vyprána a posléze sešita a ozdobena vyšívánými nebo malovanými motivy vztahující se k základním mezníkům života chlapce. ▼

Koruna na *Tóru*, hebrejsky *keter Tora*, je nasazována na vyčnívající konce navijecích tyčí svitku. Naprostá většina ozdobných korun je opatřena zvonečky, zavěšenými uvnitř koruny nebo rozmístěnými po jejím obvodu. Zvuk zvonečků má upozornit na manipulaci se svitkem. Koruna je symbolem znaku vědění, království, majestátu Božího i pozemského. ▲

K ochraně svitku *Tóry* před poškozením se používá jednoduchý textilní obal, jehož velikost by měla přibližně odpovídat velikosti vloženého svitku. V pláštíku, hebrejsky *meil*, se svitek *Tóry* ukládá do svatostánku a je v něm přenášen ke čtení na čtecí pult a zpět. ▲

Pouzdro na *Tóru* slouží k ochraně svitku a jejímu bezpečnému uchování. ▲

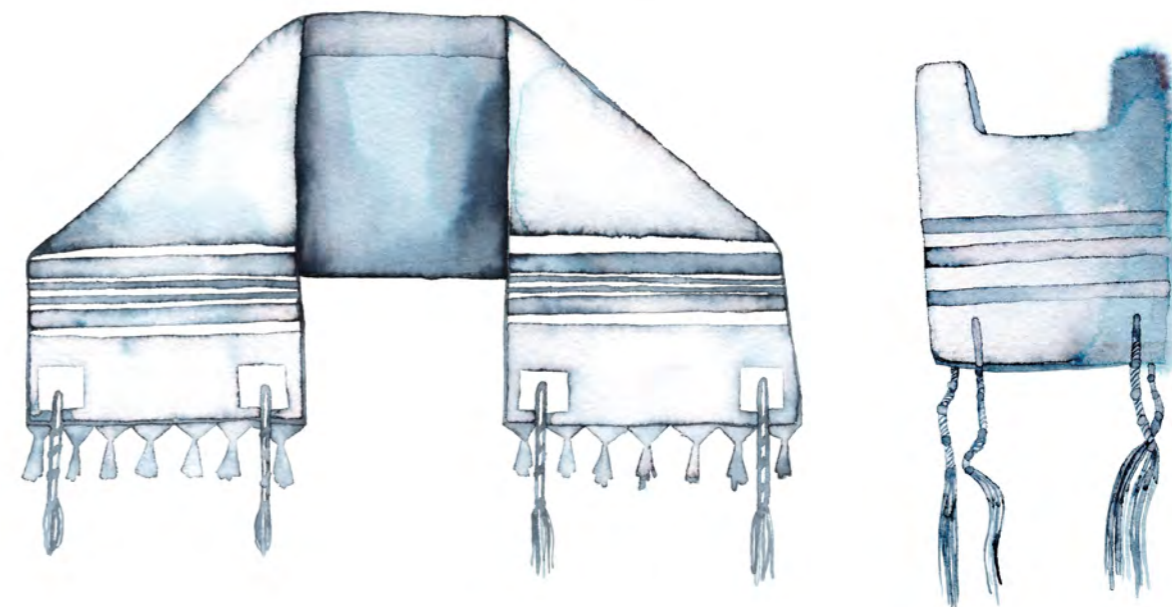
Jad

Jad, v hebrejštině doslova ruka, je rituální židovské ukazovátko, které slouží ke sledování textu při čtení *Tóry*. *Jad* bývá obvykle vyrobený ze stříbra, ale někdy i ze dřeva nebo jiných materiálů. Skládá se zpravidla z násady, na jejíž špičce je miniatura ruky se směřujícím ukazováčkem. Právě tím sleduje čtenář text, aby nedošlo ke znečištění a poškození křehkého pergamenu. Pokud se *jad* právě nepoužívá, může být zavěšen řetízkem na navíjecích tyčích svitku.

לככ הדברים האלה ויעל כל מי שיד
דב ואצויהוא ושבעים מוזקני ישראל
ת אכלהי ושר אכל ותחת רגליי כמ עשה
ספיר וכעצים השמים לטהר ואכל אצילי
אכל לא שילחו ויחזו את האלהים ויאכלו
ויאמר יהוה אכל משד
והיה שם ואתנה לך את לחת
והמצוה אשר כתבתי להורתם

Zbožní Židé nosí stále *talit katan*, neboli malý *talit*, který se umístí uje pod svrchní oděv, ale ne na kůži.

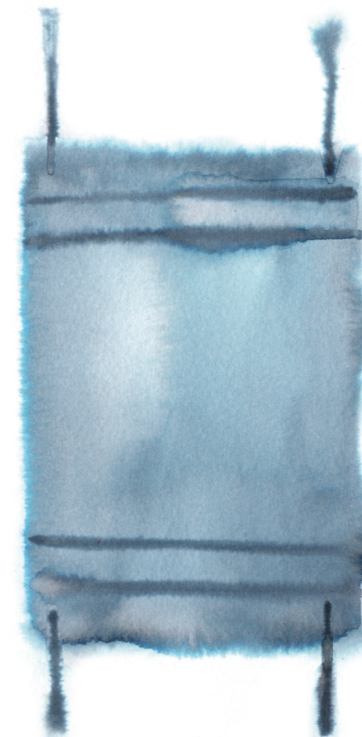
Talit

Obdélníkový modlitební plášť, který nosí při modlitbách muži starší věku *bar micva*, tedy třinácti let. Nošení *talitu* je v souladu s biblickým nařízením vytvořit třásně, *cicit*, na čtyřech cípech oděvu. V některých liberálních obcích není výjimkou, že *talit* oblékají také ženy.

Bývá utkán z hedvábí nebo vlny a má na sobě obvykle několik černých nebo modrých pruhů rovnoběžných se stranami, na nichž jsou třásně. K cípům jsou připevněny čtyři dlouhé *cicjot* a tyto střapce mají nitky spletené předepsaným způsobem. Límec vlněného *tallitu* je často zdoben *atarou*, „diadémem“, ze zlaté nebo stříbrné nitě. Každý *talit*, musí mít minimální velikost předepsanou *halachou*, což je celkový souhrn židovského náboženského práva, zvyků a tradic. Mezi příležitostmi, kdy se nosí *talit*, patří ranní bohoslužba ve všední den, o *šabatu*, svátcích a postních dnech, při odpolední modlitbě, na *Tiša be-av* a v předvečer *Jom kipur*.

V některých komunitách získává ženich nový *talit* od své nevěsty ještě před samotným obřadem. Při pohřbech je zesnulý pohřbívám v rubáši a jeho *talit* s třásněmi se znehodnotí, nebo se třásně přímo odstraní.

Cicijot, sg. *cicit*, jsou rituální třásně přivázané ke každému ze čtyř rohů modlitebního pláště. *Cicit* je spleten z osmi nití a podle pravidel se na snůpci vláken uváže pět uzlů, které odkazují na Pět knih Mojžíšových. Povinnost nosit *cicijot* je uvedena v *Tóře*. Příkaz *cicit* je považován za nejdůležitější *micvot* vůbec, neboť připomíná všechny ostatní příkazy.

Micva je náboženský předpis či příkazání. Řídí rituální nebo náboženské vztahy mezi člověkem a Bohem, další řídí sociální vztahy mezi člověkem a člověkem. Podle talmudské tradice je celkem 613 příkazání - 248 kladných a 365 záporných. Třásně na okrajích oděvu slouží jako věčné varování před mravním úpadkem a díky jejich přítomnosti se myšlenky přikloní k Bohu.

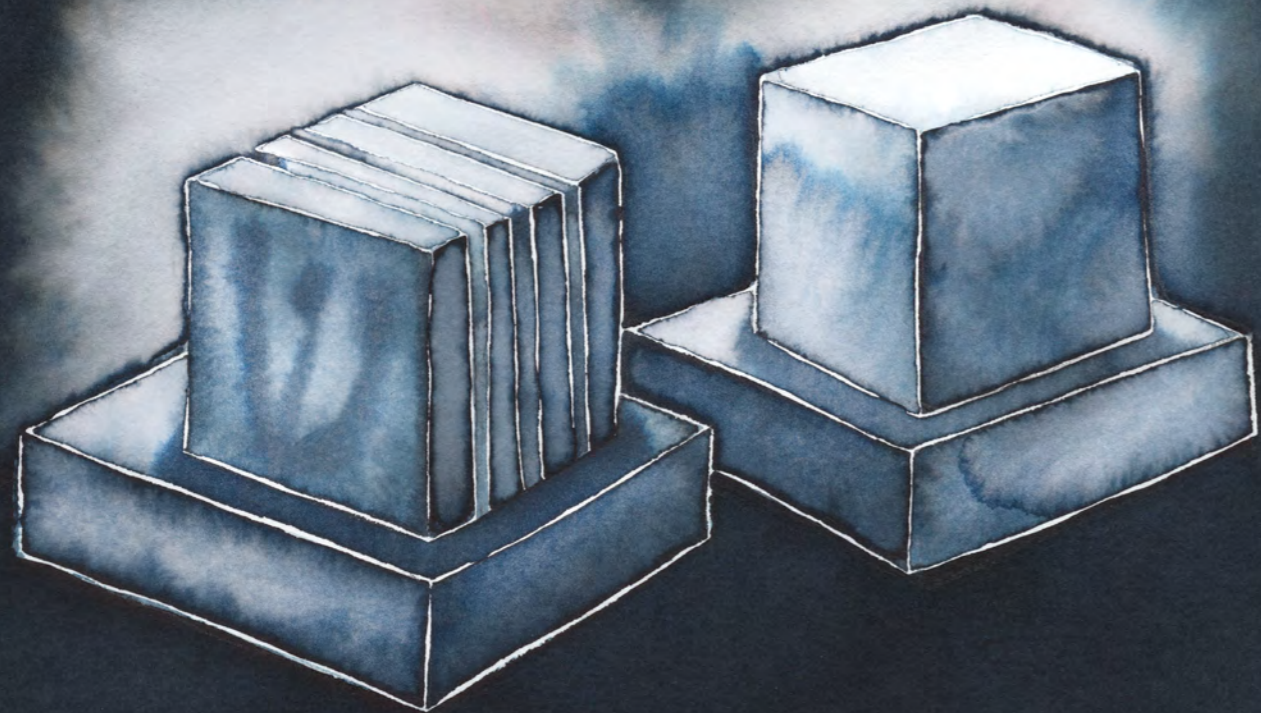

Před samotným navléknutím *talitu*, je důležité zkontrolovat *cicijot*. Žena nebo muž si *tallit* přehodí přes rameno a mohou se kontrolou ujistit, zda jsou *cicijot* stále *košer*, zdali není některý z provázků poškozený nebo roztrhnutý. Před obléčením pláště by se měli jednotlivé třásně rozmotat a oddělit od sebe.

Po překontrolování *cicijot* se *talit* uchopí v rozích a rozevře se. Někteří políbí jeho horní okraje. *Talit* se v další fázi přehodí kolem těla tak, aby visel celý rozevřený za tělem. V tuto chvíli se může začít odříkávat požehnání a postupně se do roucha zahalit. Uchopí se dva rohy *talitu* z levé strany do levé ruky a pravé strany rohů do pravé. Následně se levá ruka držící levé rohy přiloží k hrudi a pravé rohy se umístí přes levé rameno. V této chvíli jsou všechny *cicijot* na levé straně - vpředu na hrudi a vzadu. Po chvílce zabalení se nechá *talit* „spadnout“ dolů na ramena jako plášť. „Boky“ *talitu* se mohou srolovat a položit si je na ramena. Poté se může začít nasazovat *tfilin*.

Tfilin

Hebrejské slovo *tfilin*, je odvozeno ze slova *tfila*, modlitba, a proto v češtině používáme označení „modlitební řemínky“. *Tfilin* představují malé černé kožené krabičky obsahující předepsané biblické pasáže, připevněné k černým řemínkům z kůže, které si dospělí muži navlékají při ranní bohoslužbě ve všední den.

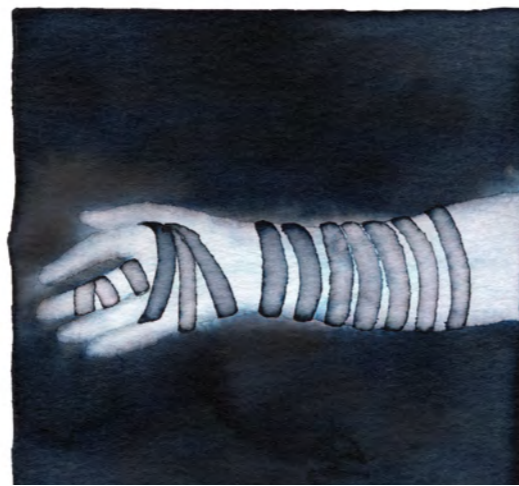
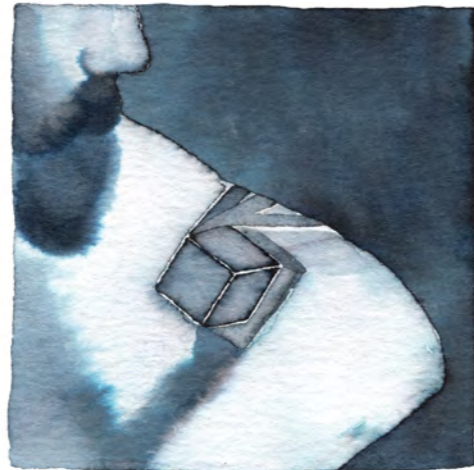
Nošení *tfilin* odpovídá biblickému nařízení učinit z Božího přikázání „znamení na ruce tvé“ a „památku mezi očima tvýma“. *Bajit šel roš*, neboli hebrejsky schránka kladená na horní část čela, kde začíná úroveň vlasů, a druhá krabička *bajit šel jad* patří na ruku. Schránka

patřící na ruku se liší tím, že biblické texty v ní uložené jsou napsány na jednom pergamentu, zatímco *bajit* kladený na hlavu má pro každý text na pergamentu vlastní přihrádku.

Schránka i řemínky musejí být vyrobeny z jediného kusu kůže rituálně čistého zvířete. Způsob psaní pergamentu je totožný se způsobem psaní *Tóry*. Pouze školený *sofer* může ručně napsat na pergamen příslušné texty.

Nejprve otevřeme sáček opatřující *tfillin* a zkontrolujeme, zda jsou schránky stále *košer*, nijak nepoškozené.

Tfillin patřící na ruku, se pokládá na slabší paži, takže praváci si pokládají krabičku na levou ruku a naopak. Je důležité, aby byl *tfillin* v kontaktu přímo s paží. Skrze smyčku se černá krabička umístí na paži, na biceps, těsně pod bodem poloviny mezi ramenem a loktem, přímo naproti srdci. Následně se pronese požehnání.

Popruh se pevněji utáhne a krabička se obtočí koženým popruhem. Koženým řemínkem se pokračuje v omotávání předloktí a to sedmkrát. Diagonálně přes ruku a jednou kolem dlaně, tak se ukončí první část omotávání *tfillin* na paži a přichází chvíle na *tfillin* umístěný na hlavu.

Pokládá se na hlavu tak, aby přední okraj krabičky spočíval těsně nad vlasovou linií. Krabička se má vycentrovat, aby byla umístěna přímo mezi očima. Popruhy visící dolů se stáhnou po stranách hlavy přes ramena. Vzadu na hlavě by měl uzel spočívat v zátylku. Řemínky by neměly být nijak povolené. Poslední fáze vázání řemínků se vrací zpět ke krabičce na paži. Řemínek se omotá kolem prostředníčku, těsně pod prvním kloubem, další omotání je provedeno nad kloubem a pak zpět kolem kořene prstu. Zbývá část řemínku se omotá kolem dlaně a konec se zastrčí. Po modlitbě se *tfillin* sundává ve stejném pořadí v opačném směru.

Na modlitebních řemíncích najdeme slovo *Šadaj*, Všemocný. Skládá se ze tří písmen. První z nich je zpracováno v kůži na schránce *tfillin* pro hlavu. Uzel na šiji má podobu druhého písmene a třetí najdeme ve tvaru uzle, kterým je uvázaná schránka na ruce.

Takto vybavený, označený a obklopený symboly stojí Žid při modlitbě. Spolu s *tfillin* na sobě nese slovo *Šadaj*. Ocitá se uprostřed díla, kterým proniká Boží působnost. Božské je vše kolem něj a také on sám.

Synagoga

Hebrejský výraz *bejt-kneset* správně opisuje podstatu synagogy, jako domu shromáždění. Synagoga je místem modliteb, setkávání a vzdělávání o židovské víře.

Po roce 70 n. l. začaly synagogy nahrazovat zničený Chrám a staly se centrem židovských obcí a náboženství. V synagogách se konají bohoslužby a předčítá se *Tóra*. Mohou se zde konat rituální obřady - obřizka, obřad *brit mila*, *bar a bat micva*, svatba nebo pohřeb.

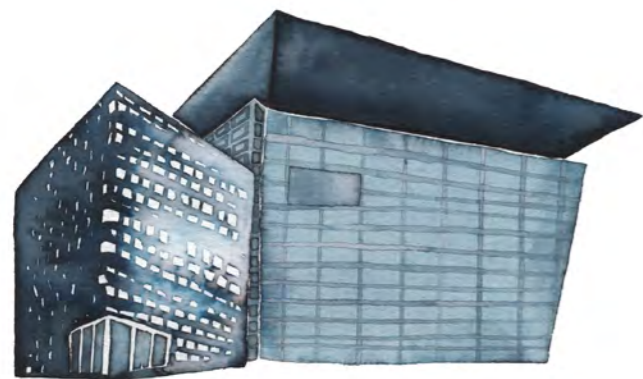
Staronová synagoga

Staronová synagoga je nejstarší památkou pražského Židovského Města a jednou z nejstarších dochovaných synagog v Evropě. Již po více než 700 let slouží jako hlavní synagoga pražské židovské obce. Původně se nazývala Nová nebo Velká, teprve se vznikem dalších synagog koncem 16. století se pro ni začalo užívat názvu Staronová. Jedna z pražských židovských pověstí vypráví, že základní kameny, které byly použity pro stavbu synagogy, prý přinesli andělé ze zbořeného jeruzalémského Chrámu pod podmínkou, že budou navráceny zpět, až dojde k jeho obnovení. Podle jiné pověsti jsou na její půdě uloženy pozůstatky *Golema*, umělé bytosti, kterou na ochranu pražské obce vytvořil a oživil velký rabi Löw.

Velká synagoga v Plzni

Plzeňská synagoga je největší synagogou v České republice a druhou největší v Evropě. Byla postavena v roce 1892 v novorománském slohu s maurskými prvky. Dnes slouží i jako koncertní a výstavní sál. ►

Nová synagoga v Liberci

Je první nově postavenou synagogou na území Česka od doby druhé světové války. Stojí na místě staré synagogy, která byla vypálena za Křišťálové noci. Židovská modlitebna je součástí Krajské vědecké knihovny. Komplex budovy je označován za „stavbu smíření“. Synagoga a budova knihovny společně vytváří duchovní palác kultury. ►

Synagoga v Břeclavi

Byla postavena v roce 1868 v novorománském slohu s maurskými prvky v interiéru. Synagoga byla k bohoslužebným účelům využívána do začátku okupace, celé půlstoletí pak sloužila jako skladovací prostory. Po celkové rekonstrukci v letech 1997–1999 slouží jako stálá expozice, koncertní sál a dějiště společenských akcí.

Ústřední synagoga na Manhattanu

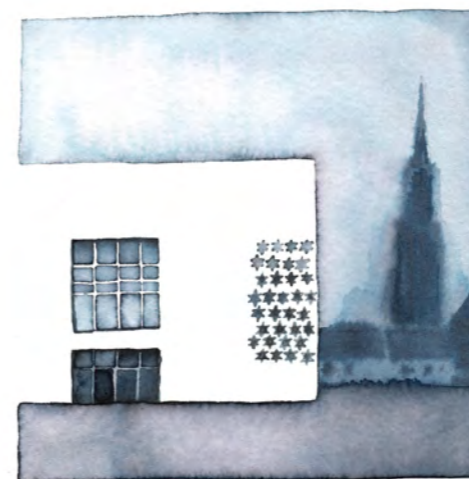
Newyorská reformní synagoga byla do-
stavěna v roce 1872 v maurském slohu
podle vzoru Velké synagogy v Budapešti.
Patří mezi nejstarší existující synagogální
budovy ve Spojených státech.

V roce 2019 byla v New Yorku požá-
rem poničena nedaleká mešita. Rabin
Ústřední synagogy vyjádřil podporu mís-
tím muslimům a pozval je, aby se modlili
v synagoze.

Velká synagoga ve Florencii

V roce 1848 získala židovská komunita v Toskánsku
status svobodných občanů. Nová stavba synagogy
měla symbolizovat tuto změnu ve společnosti. Stavba
synagogy proběhla v letech 1874 až 1882. Během
druhé světové války byla synagoga nacisty využívána
jako skladiště. V srpnu 1944 ustupující německá vojska
připravila výbušniny na zničení synagogy, ale italsí
odbojáři většinu z nich zneškodnili a díky tomu bylo způ-
sobeno pouze malé množství škod. Po válce byla znovu
otevřena židovská škola a obnoven chrám. ►

Synagoga v Ulmu

Izraelská náboženská komunita se rozhodla v Ulmu obnovit
židovský komunitní život. V historickém centru města byla
v roce 2012 postavena nová moderní synagoga. Dnešní
synagoga stojí jen kousek od místa, kde byl v roce 1938 za
Křišťálové noci zničen bývalý chrám.

Kromě synagogy se v ní nachází také rituální lázeň *mikve*,
zasedací místnost, školní a administrativní prostory a také
mateřská škola se skrytým vnitřním dvorem.

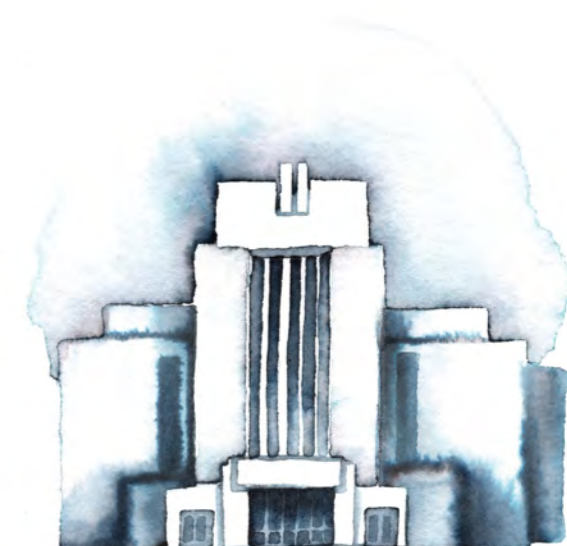

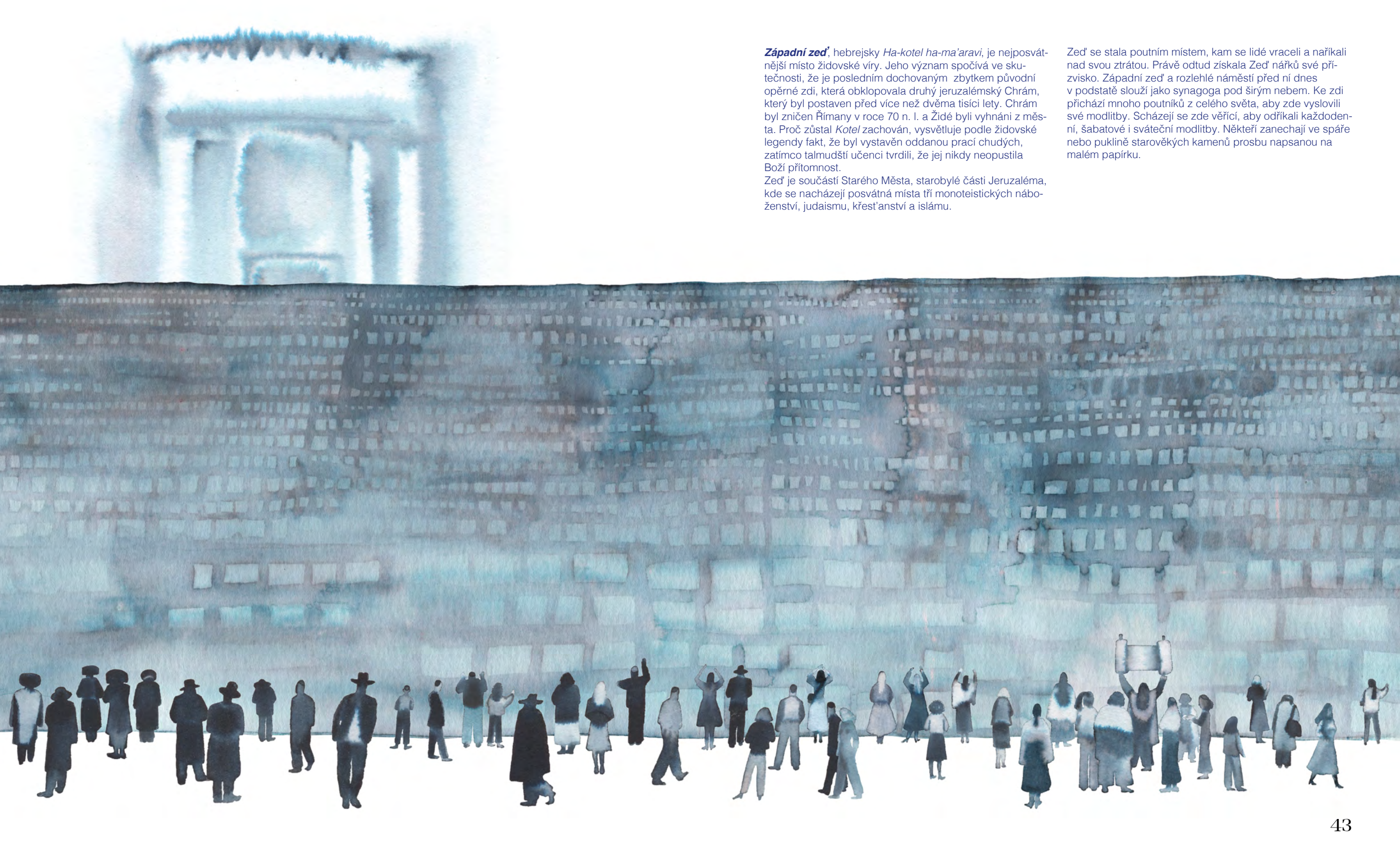
Stará synagoga v Erfurtu

Synagoga z 11. století je jednou z nejstaších dochovaných
synagog na světě. Dnes je v jejím prostoru muzeum historie
erfurtské židovské obce. Je zde ivystavený středověký
židovský poklad, který byl nalezen při rekonstrukci budovy
v roce 1998. ►

Velká jeruzalémská synagoga

Velká synagoga je ústředním místem uctívání pro všechny
věřící v Jeruzalémě. Je oficiálním sídlem vrchních rabinů
Izraele a Jeruzaléma. Budova synagogy byla dokončena
roku 1982. Její architekt se nechal inspirovat podobou
Druhého chrámu. Má být trvalou připomínkou šesti milionů
Židů, kteří zemřeli během šoa, holokaustu, a také těch, kteří
své životy položili při založení a obraně státu Izrael. ►

Západní zed', hebrejsky *Ha-kotel ha-ma'aravi*, je nejposvátnější místo židovské víry. Jeho význam spočívá ve skutečnosti, že je posledním dochovaným zbytkem původní opěrné zdi, která obklopovala druhý jeruzalémský Chrám, který byl postaven před více než dvěma tisíci lety. Chrám byl zničen Římany v roce 70 n. l. a Židé byli vyhnáni z města. Proč zůstal *Kotel* zachován, vysvětluje podle židovské legendy fakt, že byl vystavěn oddanou prací chudých, zatímco talmudští učenci tvrdili, že jej nikdy neopustila Boží přítomnost.

Zed' je součástí Starého Města, starobylé části Jeruzaléma, kde se nacházejí posvátná místa tří monoteistických náboženství, judaismu, křesťanství a islámu.

Zed' se stala poutním místem, kam se lidé vraceli a naříkali nad svou ztrátou. Právě odtud získala Zed' nářků své přívěsky. Západní zed' a rozlehlé náměstí před ní dnes v podstatě slouží jako synagoga pod širým nebem. Ke zdi přichází mnoho poutníků z celého světa, aby zde vyslovili své modlitby. Scházejí se zde věřící, aby odříkali každodenní, šabatové i sváteční modlitby. Někteří zanechají ve spáře nebo puklině starověkých kamenů prosbu napsanou na malém papírku.

Synagogální styl se za dva tisíce let měnil podle potřeb obce a architektonického stylu a vkusu dané doby. Pro synagogy neexistuje žádný stanovený plán, architektonické tvary a řešení interiéru. Podle tradice lze Božskou přítomnost nalézt všude tam, kde je *minjan*, modlitební minimum deseti dospělých mužů, bez nichž není možné konat veřejnou pobožnost.

Přestože se architektonický styl synagog v průběhu dějin proměňoval, uchovály se určité znaky tradičního uspořádání „domu modlitby“.

V ortodoxních synagogách je prostor rozdělen na oddělenou část pro muže a pro ženy. V reformních synagogách mohou sedět ženy i muži společně. Ženy zde mohou být i součástí *minjanu*.

Důležitým pravidlem je, že budova synagogy je orientována na východ, směrem k Izraeli. Izraelské synagogy bývají pak orientovány k Chrámové hoře. Směr označující místo, ke kterému je modlitba soustředěna. ▲

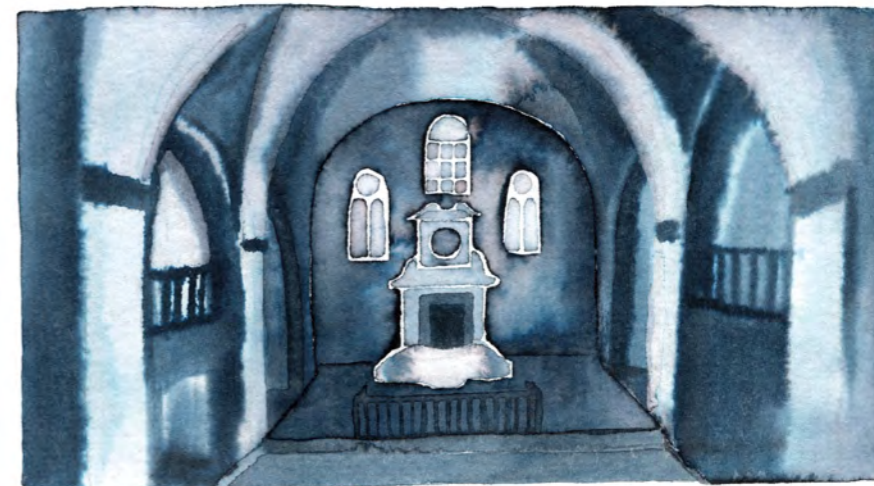

Ner tamid, věčné světlo, je nezbytná součást každé synagogy. Slouží jako trvalá připomínka *menory*, sedmiramenného svícnu, jejíž světla v Chrámu neustále svítala. Dnes mohou mít podobu olejové lampy nebo elektrického světla. *Ner tamid* podle tradice symbolizuje neutuchající víru Izraele a biblickou myšlenku, že „lidský duch je světlo od Hospodina“. ▲

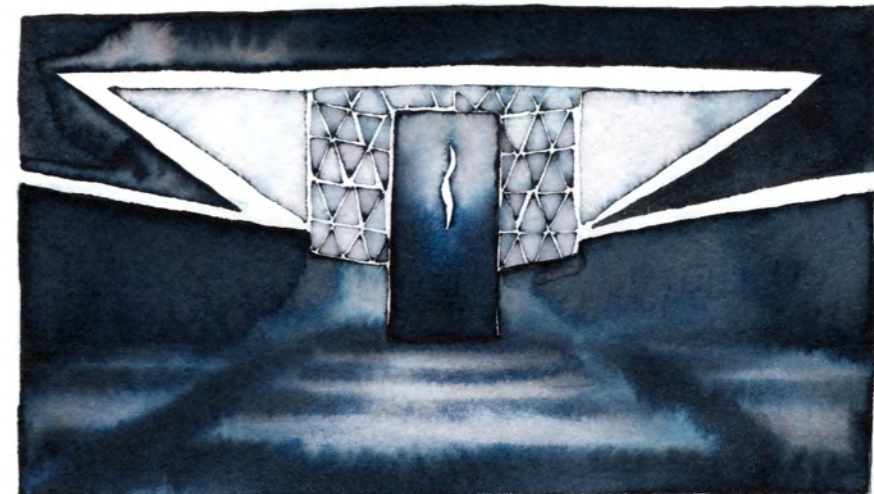

Aron-ha-kodesh, doslova svatá schrána, slouží jako skříň na uložení *Tóry*. V synagoze je schrána středobodem, který se nachází u stěny orientované k Jeruzalému. Svatostánek symbolicky odkazuje na Archu úmluvy, ve které byly uloženy Desky zákona obsahující desatero. ▲

Pozdně renesanční budova Kolínské synagogy byla dokončena na konci 17. století. Následovali zásadní raně barokní úpravy jejího interiéru. ►

Nová moderní synagoga v Ulmu byla pro židovskou komunitu dostavěna v roce 2012. ►

Nejmladší pražská synagoga v Jindřišské ulici, která patří pražské progresivní židovské komunitě Ec chajim. ►

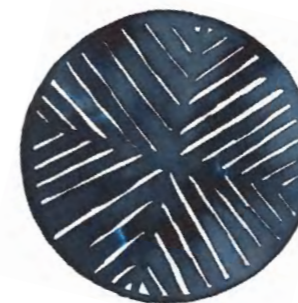
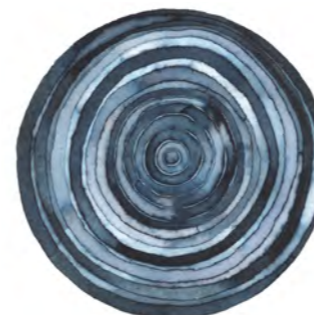
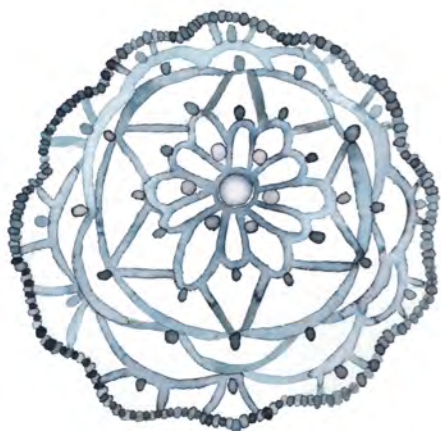
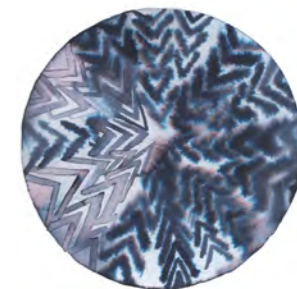

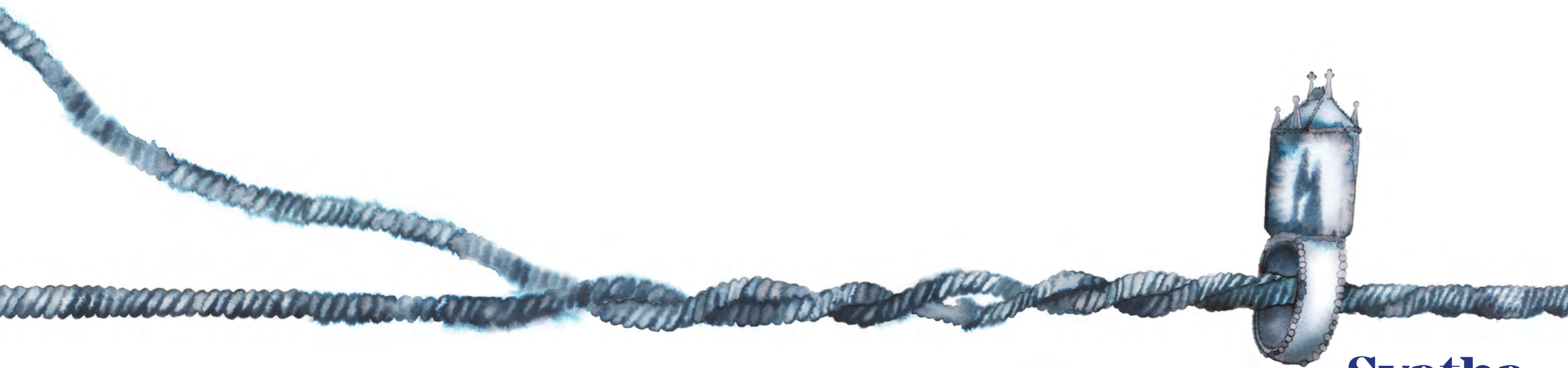
Kipa

Jedním z výrazných znaků judaismu patrných na první pohled je nošení pokrývky hlavy. Hebrejský výraz *kipa* a jidiš výraz *jarmulka* označuje tradiční židovskou pokrývku hlavy, která vychází z židovských tradic a náboženství. Její nošení je pokládáno za výraz zbožnosti. Dnes je nosí věřící Židé jako projev věrnosti k tradici. Mnoho ortodoxních Židů nosí *jarmulku* celý den, kromě chvíle koupání nebo spaní. Neortodoxní Židé nosí *jarmulku* např. při modlitbě a o svátcích.

Podle židovské tradice mají mít pokrytou hlavu i ženy, ovšem až po svatbě. *Talmud* stanovuje, že vlasy vdané ženy musí být přikryté, když jde na veřejnost. Odráží se v tom představa, že vlasy jsou okrasou ženy a vdaná žena by svou krásou neměla vyvolávat pokušení cizích mužů. Ortodoxní Židovky proto nosí šátky nebo paruky. V reformních komunitách ale můžeme najít i ženy s *jarmulkami*, které si mohou upravit podle svého vkusu, např. na korálkové nebo krajkové.

Někteří Židé nosí jen určitý druh *kipy* a vyjadřují tím svou příslušnost k určitému druhu judaismu, např. háčkované čepičky jsou běžné mezi izraelskými náboženskými *sionity*, semišové oblékají moderní ortodoxní Židé, saténové *kipy* jsou spojovány s konzervativními a reformními Židy, *charedim* ortodoxní Židé nosí černé sametové *jarmulky*, bucharský styl je spojen se *sefardskými* Židy a Židy ve střední Asii.

Svatba

Biblické podání vidí svazek dvou lidí, zpečetěným manželstvím, jako znovunalezení a znovuustanovení jednoty. Když Adam pojmenoval všechna zvířata, nebylo vedle něj žádné jiné Já. Přece jen ale jeho druhá polovička už existovala. Byla stvořena ve stejný čas jako on. Obě poloviny od sebe odděleny, každé bylo určeno jedno tělo. Od samého počátku ale patří k sobě.

V *Talmudu* zas jeden mudrc říká, že muž hledá životní družku, aby v ní našel to, co ztratil, a jiný mudrc k tomu dodal, že sám žije člověk bez radosti, bez požehnání a bez štěstí.

K manželství je člověk předurčen. Je to předpoklad k vyplnění jeho poslání. Úkolem člověka je lidství udržovat, rozšiřovat a přivádět k rozkvětu.

Vždy je potřeba usilovat o vytvoření vhodného spojení a o krásný, vznešený společný život. Jinak pouto nevydrží. Manželství založené na romantické lásce a tím spíš manželství, které následuje třeba po několika letech společného soužití dvou lidí, je poměrně moderní přístup ke sňatku. Dříve bylo zvykem uzavírat manželství dopředu sjednané oběma rodinami. Velmi často se v minulosti ale i dnes přivolává na pomoc *šadchen*, profesionální dohazovačka.

Dnešní přístup k seznamování se často zaměřuje na přítavnost a romantiku a méně se soustředí na skutečnou kompatibilitu. Srdce následující mysl je podle židovské tradice domluvených sňatků vzorem úspěchu.

Svatba

Židovská svatba tradičně začíná předobřadním zvykem, který umožní hostům přivítat nevěstu a ženicha. Obřad *kabbalat panim* znamená „přijímání tváří“ a spočívá v tom, že ženich a nevěsta jsou v oddělených místnostech. Ženich přijímá mužské hosty, se kterými pronáší přpitky a několik slov z *Tóry*. Setkání bývá velmi živé a energické, doprovázené zpěvem a tancem. Ve stejnou chvíli nevěsta v jiné místnosti přijímá hosty a jejich blahopřání. Nevěsta obvykle sedí na elegantním křesle připomínajícím trůn. Tato část obřadu bývá ukončena společným podepsáním *ketuby*, manželské smlouvy. Podpis ženicha a nevěsty stvrdí podpisem dva svědci.

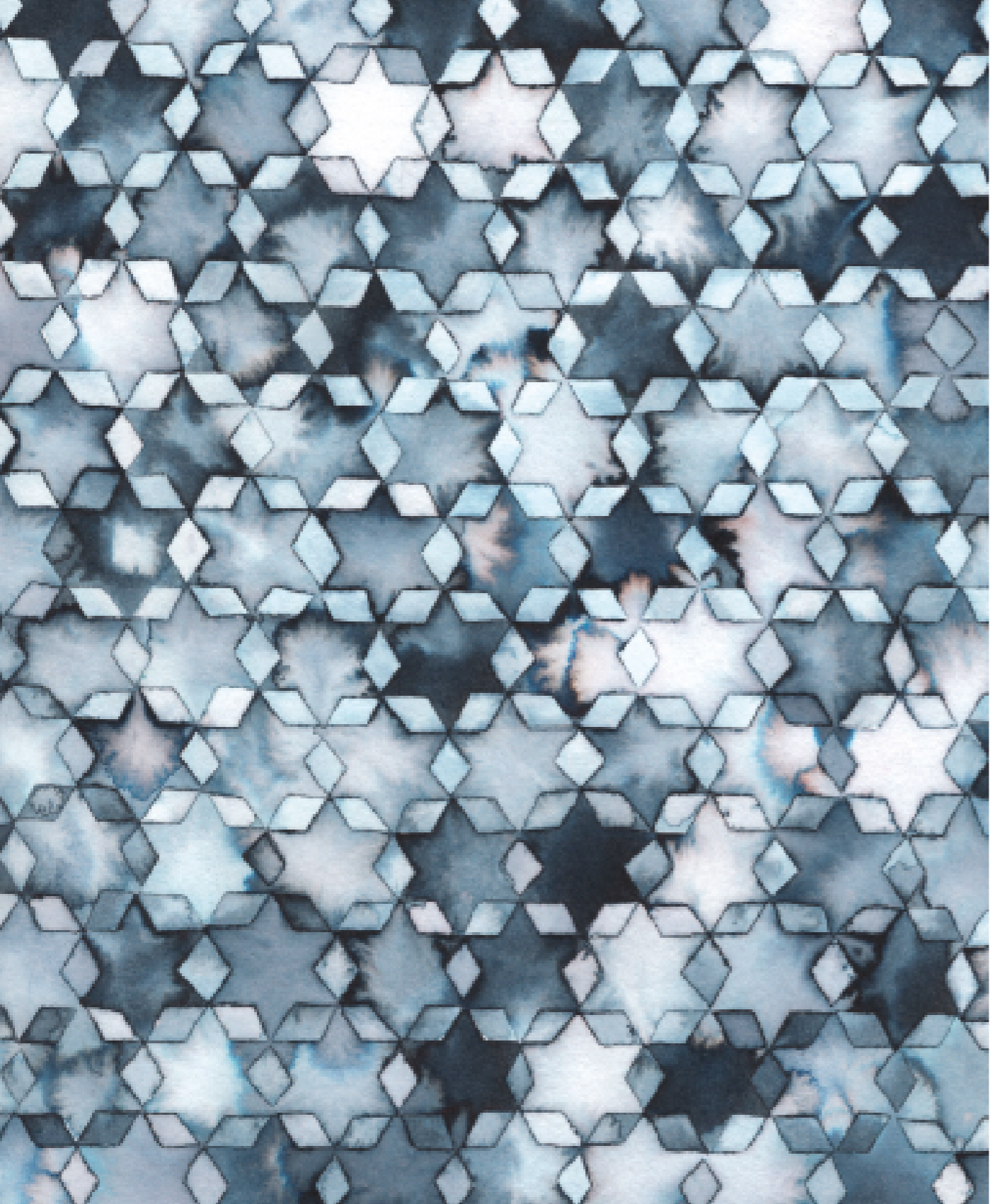
Na většině tradičních židovských svateb zahálí ženich nevěstu závojem těsně před samotným obřadem. Obřad nazývaný *bedeken* je velmi silný a emocionální zážitek, zvláště pokud budoucí manželský pár dodrží zvyk, že se několik dní před svatbou nevidí. V průběhu let se od *bedeknu* začalo mimo ortodoxní kruhy upoštět, ale v posledních letech se páry k obřadu vrací svým osobním způsobem. Oblíbená alternativní varianta *bedekenu* je oblékání nevěsty a ženicha navzájem. Ženich zahálí nevěstu závojem a ona mu může položit na hlavu *jarmulku* nebo mu pomůže do *talitu*. Přítomní mohou být všichni svatební hosté anebo pouze nejužší rodina.

Tento obřad je navržen tak, aby pomohl páru a jejich blízké rodině zaměřit se na význam okamžiku, kdy rodiče posílají své děti, aby si založily svou vlastní rodinu. Ženich s nevěstou projdou svatební uličkou spolu s oběma rodiči až k *chupě*, svatebnímu baldachýnu, pod kterým uzavřou sňatek.

Před samotným začátkem obřadu nevěsta sedmkrát obkrouží kolem ženicha. Kroužení nebo hebrejsky *hakafot* má mnoho významů vysvětlení. Číslovka sedm má v judaismu magický význam. Bůh stvořil zemi za šest dní a sedmý den odpočíval. Sedmička tedy symbolizuje úplnost, dokonalost a naplnění. Význam kruhu, který nevěsta vytváří kolem svého ženicha, může symbolizovat magickou zeď, která bude chránit před zlými duchy. Další výklad může být takový, že nevěsta vytváří nový rodinný kruh. Mnoho párů i u této tradice uplatní alternativní a rovnostářský způsob. Pár, jeden po druhém, třikrát obkrouží toho druhého a sedmé obkroužení provede společně.

Pár společně stane pod *chupou*. Během obřadu umístí ženich prsten na pravý ukazováček nevěsty se slovy: „Hle, tímto prstenem jsi mi zasvěcena podle zákona Mojžíšova a Izraele“. Ženich předá nevěstě podepsanou *ketubu* a následuje *sheva brachot* neboli „sedm požehnání“. Požehnání může přednést sám rabín, členové rodiny nebo přátelé. Text se recituje v hebrejštině, ale může se přednést v překladu a existují také alternativní požehnání. Na konci obřadu ženich slavnostně rozšlápne skleněný pohár a všichni přítomní nadšeně zvolají: „*Mazel tov!*“ Obřad definitivně uzavře zvyk *jichud*, kdy novomanželé o samotě stráví čas v místnosti, kde budou jen oni dva. V dávných dobách bylo nepřipustné, aby byl před svatbou muž s ženou o samotě bez přítomnosti třetí osoby a tradice *jichud* byl první okamžik, kdy to možné bylo. Dnes je tento intimní čas brán jako příhodná chvíle, aby si pár společně oddechl, než se připojí ke zbytku své rodiny a přátel při bujarých oslavách. V tradičnějších židovských komunitách muži a ženy tančí odděleně ve svých vlastních skupinkách, ale v liberálních kruzích tančí všichni hosté společně. Při oblíbené slavnosti písní *Hava nagila* svatebčané tancují izraelský kruhový tanec *Hora*, při kterém jsou novomanželé, každý na své židli, vyzdviženi nad hlavy ostatních. Během tance drží ženich s nevěstou každý jeden konec pruhu látky na znamení svého spojení.

V ulicích Jeruzaléma opět bude slyšet
hlas veselí, hlas radosti, hlas ženicha
a hlas nevěsty

Jeremiáš 33:10-11

Chupa

Chupa je doslova baldachýn, pod nímž jsou při svatebním obřadu spojeni ženich a nevěsta. *Chupa* je dle tradice připomínkou stanu, do něhož byla v biblické době odváděna *kala*, nevěsta. V talmudické době bylo slovo *chupa* užíváno ve významu svatební komnaty a rovněž se vztahovalo na fakt, že si ženich bere nevěstu do svého domu.

Poté, co bylo opuštěno časové rozmezí mezi dvěma fázemi svatební ceremonie *erusin* a *nisu'in*, zasnoubení a manželství, vznikl nový význam *chupy* jako svatebního baldachýnu a svatby.

Jediným pravidlem o stavbě *chupy* je, že jde o dočasnou konstrukci vytvořenou lidskou rukou. Na výrobu *chupy* lze tedy použít cokoliv od modlitebního šálu, krajkového ubrusu, skotského tartanu nebo květin. *Chupa* se skládá z připevněné látky na čtyřech tyčích, které mohou samostatně stát, nebo pár může poctit své přátele tím, že je nechá tyče držet. Stát pod *chupou* je symbolický akt intimity, který představuje přání novomanželů vytvořit společný domov. *Chupa*, otevřená ze všech čtyř stran, zve přátele a rodinu, aby se stali součástí budoucnosti páru.

Ketuba

Ketuba je tradiční židovská svatební smlouva napsaná v aramejštině nebo hebrejštině, která se podepisuje těsně před svatebním obřadem. Podle židovského práva se muž nesmí oženit, aniž by předal podepsanou *ketubu* své nastávající. Smlouva má chránit ženu, především stanovením finančních závazků muže vůči ní v případě rozvodu nebo ovdovění. *Ketuba* byla také využívána k zastrašení před ukvapenými sňatky. Mnoho tradičních židů používá původní text *ketuby*. Liberální judaismus umožňuje text upravit podle přání páru. Smlouva může být přizpůsobena speciálně pro páry stejného pohlaví nebo pro páry dvojího náboženství. Text také může být přeložen do jakéhokoliv jazyka, kterým manželé mluví.

Ketuba je před obřadem podepsána budoucími snoubenci a dvěma svědky, bez ohledu na pohlaví. Židovské komunity přijaly v průběhu let styly a dokonce i tvary svých *ketub*, které byly charakteristické pro jejich lokalitu a velmi často odrážely umělecké tradice země, ve které žili. At' už je *ketuba* tradiční nebo moderní, páry si ji po svém sňatku s oblibou vystaví ve svém domě. *Ketuby* mohou být vyrobeny na zakázku s ručně psanou kaligrafií a zdobením. V dnešní moderní době je zde ale i možnost zakoupit předem vyrobenou *ketubu* s prostorem na vyplnění potřebných údajů.

Prsten

Podle židovského práva bude manželství platné, pokud bude doprovázeno i fyzickým hmatatelným činem. Ženich proto dává nevěstě prsten. Nevěsta přijetím tohoto daru dává svůj souhlas se sňatkem.

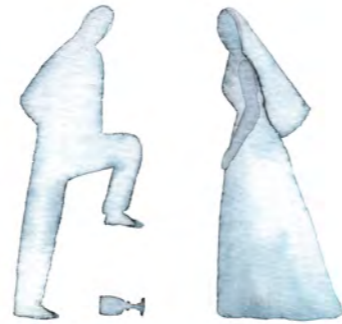
Kruhový tvar prstenu vyjadřuje vztah bez konce. Snubní prsten symbolizuje čistotu, čestnost a rovnost mezi budoucími manžely. Právě proto by měl být podle tradice zcela hladký, bez jakéhokoliv zdobení.

V dřívějších dobách se s oblibou používaly zdobnější prsteny. Sloužily při svatebním obřadu a byly použity pouze při této příležitosti. Obvykle bývaly tyto prsteny majetkem synagogy. Měly větší rozměr než běžné

prsteny a vyskytovaly se v různých verzích s rozličnými detaily a zdobením.

Domeček na prstenu měl symbolizovat nový domov a rodinu. Honosnější budovy měly odkazovat na jeruzalémský Chrám. Tyto prsteny bývaly půjčovány synagogou svatebčanům po celé generace.

Pohár

Podle židovského práva předchází samotnému obřadu uzavření manželství obřad zasnoubení, *ejrusin*. Nejprve se pronese požehnání nad pohárem vína, po němž následuje požehnání zasnoubení. Nevěsta s ženichem jsou vyzváni, aby trochu vína upili. Snoubenci pijí z jednoho poháru na znamení toho, že od nynějška budou kalich života vyprazdňovat společně. Pár přijímá vínem i po pronesení sedmi požehnutí, *ševa brachot*.

S židovskými obřady nebo svátky je spjaté pití vína nebo hroznové šťávy. V židovské kultuře je víno symbolem štěstí, které má inspirovat a utěšit, propůjčit chvíli určitou důstojnost a důležitost, povýšit obyčejnou i mimořádnou lidskou událost na vyšší duchovní úroveň.

Pro požehnání vína lze použít jakýkoliv typ pohárku, ale pokud rabin určí použití *košer* vína, bude zapotřebí *kiduš* pohár, který je *košer*, tzn., že byl vždy použit pouze pro *košer* nápoje nebo nebyl ještě nikdy předtím využit.

Vysvětlení zvyku rozbíjení poháru bývá různé. Jeden z pohledů na tento zvyk tvrdí, že se jedná o ochranu proti démonům, kteří by mohli překazit štěstí novomanželů. Údajně se měli zaleknout zvuku tříštění skla a o ostré střepy se poranit. Další pohled na tuto tradici nás vrací ke zničení Chrámu. Všichni přítomní by neměli zapomínat ani v té nejradostnější chvíli na tíhu a bolestné okamžiky židovské historie. Upřímně se radovat z chvil dobrých, ale mít na paměti, jak křehká může být jejich pomíjivost. Rozbití skla také rozbije tichost a okázalost obřadu a každý zvolá: „*Mazel tov!*“

Mikve

Mikve, doslova „sebrání“ nebo „shromáždění“ vody, označuje židovskou rituální lázeň, v níž mohou žena i muž nabýt rituální čistoty. Židovský zákon vyžaduje, aby se člověk ponořil do *mikve* při procesu konverze k judaismu, před uzavřením sňatku nebo při dodržování zákonů *niddah*, související s měsíčním cyklem ženy. V posledních letech začali někteří progresivní židé používat *mikve* také k důležitým osobním milníkům, jako je promoce, *bar* nebo *bat mitzva*, nebo aby si označili nový osobní začátek po prožití bolesti nebo ztrátě. Někteří navštěvují *mikve* před *šabatem* nebo svátkem *Jom kipur*.

Tradice rituálního ponoření sahá tisíce let do minulosti. Rabíni stanovili přísná pravidla, jak má *mikve* vypadat. Lázeň by měla pojímat nejméně 762 litrů vody a být dost hluboká, aby se v ní mohl ponořit dospělý člověk. Část vody musí pocházet z přírodního zdroje, jako je dešťová voda, pramen, roztáhlý sníh nebo led. Nádrž na přírodní zdroj vody je dnes již připojena k bazénu s vyhřívanou a chlorem upravenou vodou.

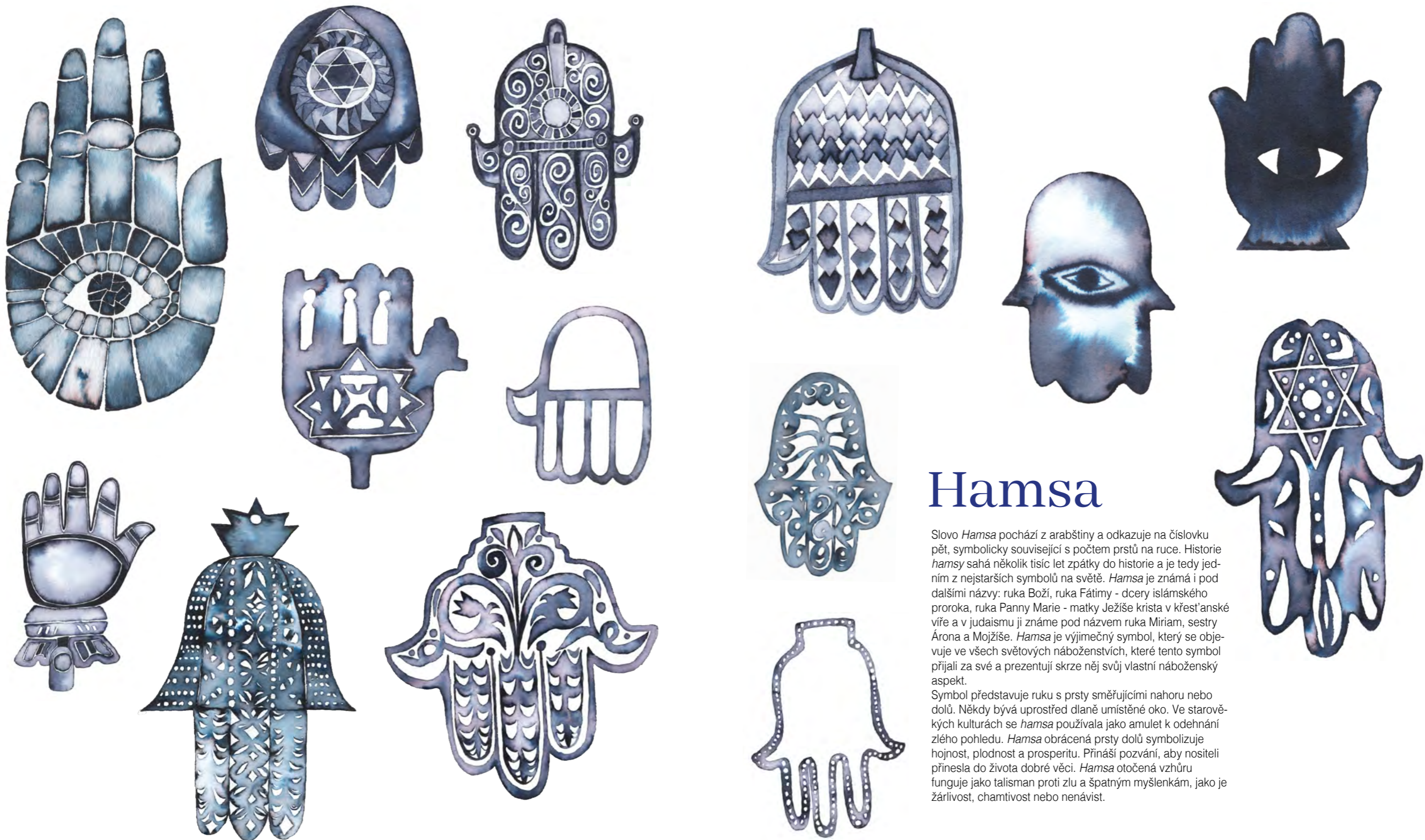
Když dorazíte do *mikve*, zamíříte nejprve do soukromé přípravné, kde se na rituální lázeň připravíte. Útulná koupelna je určena k důkladnému očištění těla, které židovský zákon před vstupem do *mikve* vyžaduje. Veškeré oblečení, šperky, makeup nebo i kontaktní čočky

musí být odloženy. Důkladná očista těla zajistí, aby nic neoddělovalo nořící se osobu od vody *mikve*. Čas v přípravě je dobré využít i na duchovní a emocionální přípravu.

Zakrytý ručníkem nebo županem, vstupuje návštěvník spolu s obsluhou k rituální lázni. Průvodce *mikve* slouží jako osobní podpora, které je možné klást otázky nebo požádat o překontrolování čistoty těla. Obsluha *mikve* se snaží být diskrétní a dívá se na návštěvníka, až když je pod vodou, připraven ponořit hlavu. Do samotné *mikve* se sestupuje po sedmi schodech. Po prvním ponoření se pronáší modlitba. Následují další ponoření, při kterých je vždy důležité aby se celé tělo, včetně vlasů, pokrylo vodou.

Rituální ponoření spočívá v síle přerodu, transformace, očisty a nového začátku.

Hamsa

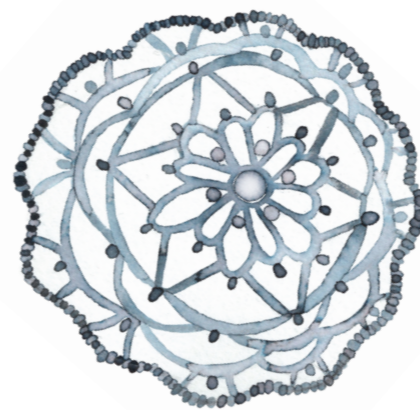
Slovo *Hamsa* pochází z arabštiny a odkazuje na číslovku pět, symbolicky související s počtem prstů na ruce. Historie *hamsy* sahá několik tisíc let zpátky do historie a je tedy jedním z nejstarších symbolů na světě. *Hamsa* je známá i pod dalšími názvy: ruka Boží, ruka Fátimy - dcery islámského proroka, ruka Panny Marie - matky Ježíše Krista v křesťanské víře a v judaismu ji známe pod názvem ruka Miriam, sestry Árona a Mojžíše. *Hamsa* je výjimečný symbol, který se objevuje ve všech světových náboženstvích, které tento symbol přijali za své a prezentují skrze něj svůj vlastní náboženský aspekt.

Symbol představuje ruku s prsty směřujícími nahoru nebo dolů. Někdy bývá uprostřed dlaně umístěné oko. Ve starověkých kulturách se *hamsa* používala jako amulet k odehnání zlého pohledu. *Hamsa* obrácená prsty dolů symbolizuje hojnost, plodnost a prosperitu. Přináší pozvání, aby nositeli přinesla do života dobré věci. *Hamsa* otočená vzhůru funguje jako talisman proti zlu a špatným myšlenkám, jako je žárlivost, chamtivost nebo nenávisť.

Obsah

Předmluva	2
Bar micva	4
Historie	6
Bar micva, Bat micva	8
Výrok	10
Mojžíš	12
Tóra	15
Jad	22
Talit	26
Tfilin	32
Synagoga	36
Kipa	46

Svatba	48
Historie	50
Svatba	52
Výrok	54
Chupa	56
Ketuba	58
Prsten	62
Pohár	64
Mikve	66
Hamsa	68

Ilustrace, text a grafická úprava knihy
Tereza Piskláková

Knihla vznikla jako bakalářská práce
v ateliéru Didaktické ilustrace
pod vedením akad. mal. Renáty Fučíkové

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeská univerzita v Plzni 2022

Tisk a knihařské zpracování Indigoprint s.r.o.

